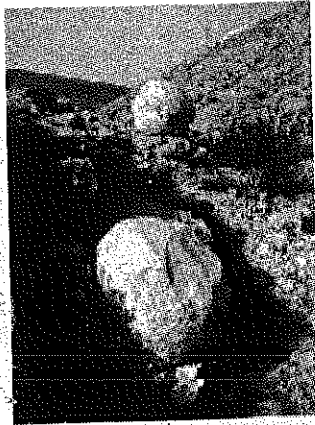

חסד בנחל

איתן שקד

המשפחתית
ללא צורך
בהטלת
מרות וללא
בעיות
משמעות
סופו של

לאנשי ערך היקרים, שלום. אני שמח לספר על אירוע השיא הראשון שהתקיים בנחל חסד ביום ו' האחרון. היה זה מפגש של חיבור אנושי וחיבור לסביבה. פרויקט "רגעי חסד" נוסד במטרה ליצור זיקה והדדיות בין הקהילה בערך לבין שטחי הטבע העשירים והקסומים העוטפים אותה. התוכנית מבוססת על פיתוח מנהיגות ילדים ונוער, המובילים שינוי ערכי ותרבותי ביחס לשטחי הטבע ופועלים לקידום הכרותו של נחל חסד כ"גן אקולוגי" ראשון מסוגו. גן אקולוגי הוא שטח הנשמר על ידי הקהילה ומשמש ללמידה ומחקר בכל שכבות הגיל ובכל הרמות. הילדים מבית הספר הדמוקרטי, ילדי "לבאות", ילדי "יעלים עופרים" הפעילים ב"רגעי חסד" (השם ניתן על ידי הגב' רחלי אברמזון, מנהלת מחלקת החינוך), יוצאים באופן קבוע לנחל, לומדים וחווים את קסמו, ויש מהם אשר עוסקים במחקר מתמשך על נושא נבחר. באירוע השיא ילדים מקבוצות אלו ביטאו את הקשר אל הנחל בפני הוריהם ואחרים שהגיעו. הילדים והנערים מבית הספר הדמוקרטי הפעילו תחנת פיתוח ותה, ילדים מ"לבאות" באחריותו של יהודה אונגר, שהתמחו בניווט והתמצאות שימשו מדריכים לקבוצות המעורבות שנוצרו, "יעלים עופרים" עם אורלי קלארק הפעילו תחנת יצירה וילדים נוספים מבית הספר הדמוקרטי הרצו בבור המים על הבור וכן על נושא הגומחות האקולוגיות אשר בנחל. שרית כהן מויאל, רכות החינוך של היחידה לאיכות הסביבה הפעילה תחנת הדפסת חולצות. מבין הסלעים במדרון הקסום בקעו צלילי הנגינה הנפלאים והמחזברים כל כך לאופיו של הנחל, הנגנים ערן פרץ ודני מהוונגס. אני פשוט התמלאתי שמחה ואור מכל מי שהגיע ונהנה וממי שהפעיל ומתחושת היחד והזרימה

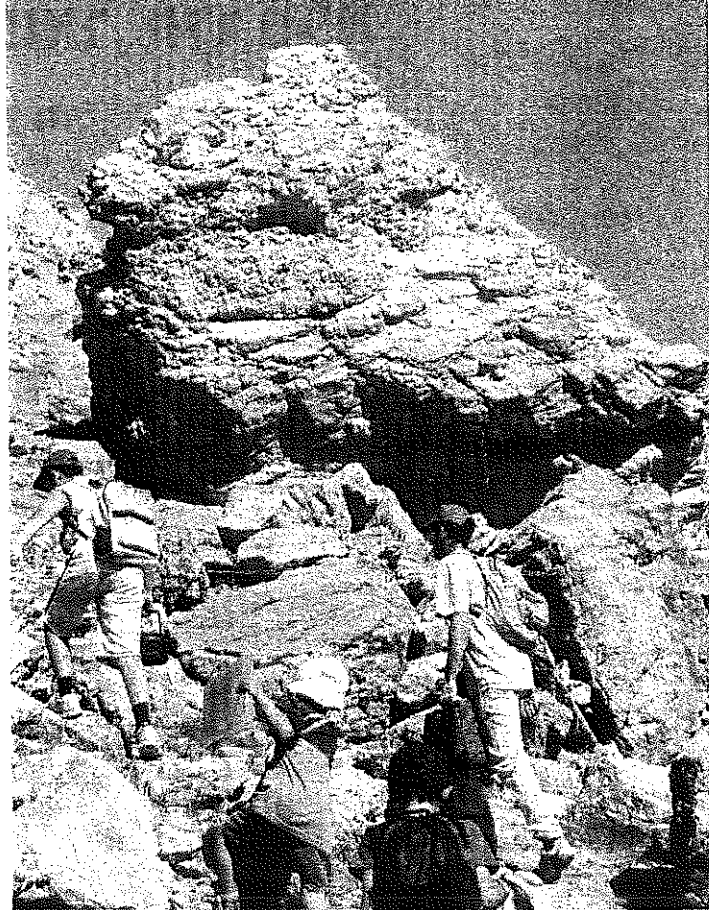
האירוע היה כאשר ישבנו כולנו יחד כמשפחה והאזנו לפעמוני העיזים המתרחקות, מנסים לשמוע את חזרתן של החוגלות וחיות הבר האחרות לחיי השגרה. כך בשקט הלכנו הביתה עם אור בלב, מותירים אחרינו נחל נקי יותר מאשפה. וביום ראשון, יצאנו כהרגלנו מבית הספר הדמוקרטי לנחל חסד והנה שפן חצה את דרכנו! היתה זו הפעם הראשונה השנה שראינו שפן בנחל! עמדנו לצפות בו בהתרגשות רבה. היה זה זכר אשר נעמד בתצפית ולמד את אופיינו. ופתאום- מטרים ספורים מאיתנו, השפנה יושבת בפתח מאורתה וצופה בנו ארוכות. נוכחותה ליוותה אותנו גם במהלך דיון חשוב וארוך שקיימנו וכן בטקס שתיית התה... בצהריים התקשר אלי אחד הילדים מהקבוצה בהתרגשות ואמר ש"אם ראינו היום שפנים בנחל, אז כנראה שהעולם נהיה יותר טוב". אני באמת מאמין בכך. תודה מכל לבי לכל מי שסייע, ונכח: לאיילה ושרית מהיחידה לאיכות הסביבה על כך שפעלו למימון הפרויקט כולו, תודה לקק"ל ולאיריס חממה, מנהלת תפוח פיס שסייעו במימון האירוע, תודה ל"משרדית" שתרמו חומרי יצירה, תודה גם למר אריאל הירט, מנכ"ל העירייה שנכח באירוע ואני מאחל המשך שיתוף פעולה מתוך ההבנה כי החיבור בין טבע, קהילה ומנהיגות ילדים ונוער הינם מתנה חשובה לעוד הבונה את עתידה כעיר של איכות חיים.

לא מכיר את נחל חסד? נחל חסד הוא אותו ערוץ קסום הנמצא מול קניון ערד, באמצע בין הפארק הצפוני לבין שכונת מעוף. זה הגיא שבפסח האחרון היה מלא צבעונים לאנספור; שבחתימתו מצוי בור מים נבטי מקסים, ועוד מספר בורות מסתתרים בהמשכו; גיא המאכלס בין היתר שועלים, צבאים, דורבנים, שפני סלע, צבועים וכוסים; שפעם, לפני עידן הטלוויזיה והמחשב, הכיר את רגלי כל ילדי העיר, והיום – מעטים בלבד.

רגעי חסד

פריקט לעימוד טבע שירוני ולבויה מנהיגות קהילתית - סביבתית

המורה המדריכה

ביום רביעי לפני שלושה שבועות התקיים פורום עירוני רחב הפניה לנוער חינוכי סביבתי לחיים ברי קיימא. הפורום פתח את אילה אברהמי ושרית בהן מריאל משהותיה לאיכות הסביבה, אריס חממה מנהלת מרכז המדעים תפוז סיס, יואב סגד נציג קק"ל, נציגי מוסדות חינוך, נציגי מחלקת החינוך, ואנשי חינוך מן הישוב- איתן שקד ואלון אהרוני. מטרת הפורום היא לאגד משאבים ולשלב תכניות על מנת לקדם את החינוך הסביבתי בעיר, חוך חינוך הויקה לטבע קק"ל הבטיחה תמיכה של סכום כסף משמעותי בכל שנה בחומש השישים הקרובות כדי לקדם את החינוך לערכים של ציננות ואקולוגיה, חוך העצמת משתתפי התוכניות השונות. אריס חממה, שיוזמה את כינוס הפורום הרחב היא הפרויקטורית של קק"ל בערד, לדבריה: "הפלטפורמה של קק"ל מאפשרת לנו לחזק ולבסס את החשייה

לאחרונה החל נחל חסד לקבל תשומת לב חיובית של תלמידים בעיר, ולשמש מרחב לפעילות מחקרית וקהילתית. הרעיון הוא להפוך את הנחל הקסום, שהפך לחצר האחורית של העיר, לגן אקולוגי. גן אקולוגי פירושו מרחב טבעי נקי ומטופח, המשמש את תלמידי בתי הספר ללמידה ולפיתוח מנהיגות סביבתית, ומהווה מקום בילוי בטבע להנאת כל אוכלוסיית העיר.

את הפרויקט הזה יזם איתן שקד, מורה בבית הספר הדמוקרטי. איתן הגיש את הרעיון שלו כפרויקט עירוני למשרד לאיכות הסביבה, והיחידה האזורית קיבלה לצורך ביצועו 34,000 ש"ח. מאז שהתקבל התקציב התחילו לזוז העניינים, ולרדם מביה"ס הדמוקרטי מטיירים בוואדי אחת לשבוע, מגלים בו בורים מופלאים, מנקים אותו, וכונים את ימי השיא הקרבים. ימי השיא יהיו ימים בהם זימנו את אוכלוסיית העיר לטייל בנחל ולהנגות מהררכת התלמידים המשתתפים בפרויקט. חברו לאיתן גם אורלי קלארק מבי"ס יעלים שופרים ויהודה אונגר מבי"ס לבאות, וגם הם התחילו לצאת עם תלמידים לנחל ולקחת חלק בעשייה חינוכית זו. רחלי אברמסון, מנהלת מחלקת החינוך בעיר, נתנה לפרויקט את ברכתה ואת שמו – רגע חסד. אילה אברהמי, מנהלת היחידה הסביבתית נגב-מזרח, מספרת: "המשרד לאיכות הסביבה מקצה משאבים לפרויקטים של שימור טבע עירוני. בערד, הטבע זמין ומשתלב במרקם העירוני, לכן פרויקט כזה מתבקש. הרעיון שנודד מאחורי זה הוא שכשילד נחשף למפגש עם הטבע, הילד לומד להעריך את היצירה המדהימה והחד פעמית של הבריאה ובכך הופך להיות שגור של שמירת טבע. הוא מכיר את המסרים האלה לביחור ולהכריו וכן את החכמה נפתחת לנושא. לכן אנו משקיעים מאמצים שנושא איכות הסביבה ושימירת הטבע יחלו לפעול כבר בגיל הרך".

כבר כשנים עברו בתי ספר אימצו ואדיטו – לבאות אימצו את נחל חסד במשך 4 שנים ובי"ס יעלים-שופרים והדמוקרטי אימצו את נחל סטיה. היחידה של הפרויקט הזה הוא שיתוף הפעולה בין בתי"ס השונים, בליווי המקצועי שהם יקבלו מדר' רוני אוסטרייכר למחקר על הנחל, בשותפות עם מרכז תפוז סיס, קק"ל ומד"א שמלווים את הטיולים, ובתוצר הקהילתי העתידי – הפיכת הנחל לגן אקולוגי".

שרית כהן מריאל, רכזת חינוך ביחידה הסביבתית מספרת: התלמידים יוכלו ליהנות מפיתוח הקשר לנחל חסד וגם ממחקר פעיל שיכלול: זיהוי סימני בעלי-חיים והצפיות, זיהוי צמחים, זיהוי המסלע ותהליכי עיצוב הנוף ועוד, לפי תחומי עניין. כך הם יתפתחו כלומדים וחוקרים וכשליחי קהילה לנושא שימור הטבע.

במהלך השנה נקיים 3 ימי שיא בטבע, בהם ידריכו התלמידים את בני משפחותיהם ואת הקהל הרחב. הם יספרו על עולם הטבע המופלא בנחל חסד כפי שמשחק ממחקרם, יפעילו תחנות יצירה כטבע וישתתפו בהדרכת סוירים. היחידה לאיכות הסביבה תקיים בתחילת השנה ולארכה 3 מפגשי השתלמות לכל הצוות הוחרף לפרויקט, וכן ליודי אישי ומקצועי ע"י

איתן שקד ודר' רוני אוסטרייכר, שוחחתי עם איתן שקד מאיין בא הצורך שלך לכתוב פרויקט סים? זכינו באוצר יקר העושה את הילד למקום בו יכולה להתפתח תרבות של חיים וש לזבים בטבע באינסוף פנים: אמנות, חינוך, ופש והיירות. אך אנו עדיין חיים בסתירה: מפת חיים אומנות החולמים תיירות ובמקביל פוגעים בסביבה העוטפת, הקסומה. בנחל חסד מצטברת אשפה ובמערות הקסומות מצויתם שריטות.

ראיתי את המקומות המקסימים סביב העיר נפגעים ונחרסים על ידי אנשים שלא רואים בהם ערך והם הפכו למקום מפלט ומסתור לנוער מנותק ומורד. משתקפת פה מעוקה חברתית. בעיקר של נוער, אני חש שאנחנו חייבים להתעשת ולעשות עבודה אמיתית ושורשית לרפוי תופעות אלה. העצמת המנהיגות של הילדים והנוער היא המפתח לשינוי אל מהר אחר. פעמים רבות הילדים והנוער מבינים את הנושא הסביבתי באופן טהור יותר, כי הם קולטים שעבורם זו הישרדות אמיתית במימד הפיסי והמוסרי. הם אנשי המחר, ודווקא להם לשמור על העולם, בשבילם. דרך פיתוח מנהיגות קהילתית סביבתית של נוער נוכל להגיע גם אל הנוער השרוי במצוקה ולסייע לו".

מה החזון שלך? "החזון שלי הוא שקהילה וסביבה יחיו בהרמוניה. הסביבה היא מקום להעצמת פרטים וקבוצות. אני עושה עבודה טיפולית עם ילדים בוואדי ואני חווה שהקשר לטבע מאפשר לילדים לגלות כתוכנם כוחות התמודדות, רוגע, סקרנות וחזקות חיים. כך גם קבוצות מתגבשות בטבע ויוצרות אווירה של שותפות ועזרה הדדית לקראת משימה. פרטים וקבוצות אשר חוו חוויות כאלה בטבע, מכירים בערכו ומחזירים לו יחס הולם. כך נוצרת הדדיות שבה סביבה מטפחת קהילה וקהילה שמתפתח סביבה".

בערד אני רואה אפשרות מצוינת ליצור תחושת שותפות ותחושת יחד המלכדת אנשים ממוצאיי ומקהילות שונות בטבע. כך הטבע יאפשר חיב בין-תרבותי בקהילה, ויהפוך לחלק מהתרבות הערדית.

נקודה מרכזית היא חלקו של הנוער בתהליך. אני רואה את החוויה בטבע כחוויה שמצמיחה מנהיגות קהילתית סביבתית בקרב הדור הצעיר. בחזונו אני רואה ילדים ונוער מגויגים ומובילים לחיבור אדם לאדם ואדם לאדמה, למענו ולפענן הדורות הבאים".

"יצאחי לשטח עם קבוצת ילדי ביה"ס הדמוקרטי. הקבוצה רכ-גילאית, מונה כ-15 ילדים. הם מסתובבים בשטח, ומדברים עליו בלשון ביחית – "מתי נלך כבר למערה ההיא?" "בואו נלך אל אזור השועלים" "אל תדרכו על שביל הטשטוש!" לפתע התרגשות גדולה – עקבות ברויים התגלו. כולם מתקבצים לראות ופוחתים את קלסר המחקר ובו רפי העקבות. שימו לב, אומר איתן, שעקבה אחת גדולה והשנייה קטנה – זה כוודאות צבע מתרגשים כולם... בהמשך עושים תה על מדורה. מחלקים את התה לפי הטקס – הכוסות המלאות עוברות מיד ליד עד לילד האחרון.

מתעוררת שיחה על שמירת הטבע. אחד הילדים אומר: "אם נגלה לאנשים את המקום אז אולי יבנו פה בית מלון ויהרסו אותו..." "אל תדאג", מרגיע חבר, "כשביל מלון צריך אישורים, ולא ייתנו אישורים לבנות בוואדי", והוא מוסיף: אם כולם יידעו להעריך את הוואדי אז זה ישתלם לכולם, ולמי שגו מעל לוואדי יהיה נוף טוב ומקום נעים לטייל בו".